ГОДИНА XX. НА ЦЕТИЊУ, У СУБОТУ 22 ЈУНА 1891. БРОЈ 26.

Излази суботом.

Цијена:

За ЦРНУ ГОРУ и АУСТРО УГАРСКУ (с БОСНОМ и ХЕРЦЕГОВИНОМ) на годину 6 ф., на по год. 3 ф., на четврт године 1 ф. и 50 новчића.

За све остале земље у ЈЕВРОПИ и АМЕРИЦИ: на годину 20 франака, на по године 10 франака, на четврт године 5 франака.

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

ЛИСТ ЗА ПОЛИТИКУ И КЊИЖЕВНОСТ.

Претплата шаље се у плаћеним писмима непосредно администрацији „Гласа Црногорца на Цетиње, а може се и картом упутницом на пошту у Котор. Дописи шаљу се уредништву. Рукописи се не враћају.

За огласе плаћа се, по простору који заузму на петита, 7 новчића од реда за први пут, а за сваки даљи пут по 5 новч. За огласе веће и на дуже вријеме попушта се.

ПОЛИТИЧКИ ПРЕГЛЕД.

Цетиње, 20 јуна.

У бечком царевинском вијећу довршена је опћа расправа о државном прорачуну, који је примљен великом већином за подлогу специјалне расправе, чим је влада у новој заступничкој кући постигла сјајну побједу. У овој расправи послије оне знамените бесједе младоческог вође, дра Грегера, који је јасно казао, да ће Младо-чеси бити противни влади све док се не остваре жеље ческога народа, није било више бесједа, које су могле боље разбистрити положај у новоме представништву аустријскијех народа. Главни пољачки говорник Мадејски изјавио је категорички, да Пољаци нијесу склонили савез с Њемцима; а послије ове дуге расправе још се не зна, какав положај заузимље према влади Хохенвартов клуб.

Од далматинскијех заступника чуо се проф. Перић, који је истакао исторички државно-правни положај Далмације и свијест народа хрватскога с једне и с друге стране Велебића, која тражи сједињење Далмације са Хрватском и Славонијом; тужно се што још није уведен народни језик у суд и у управу; и говорио је о иредентистичкијем аспирацијама противу Аустрије. Перићу се одазвао гроф Бонда, заступник далматинскијех италијана-аутонома, противу којих далматински Хрвати истичу опасност иредентизма италијанскога, да ће се Далматинци без разлике народности у случају опасности окупити под Кесаревом заставом у обрану Аустрије.

Од њемачкијех говорника гроф Вурмбранд се истакао најжешће противу тежња Чеха, Словенаца и Хрвата, који не само сниј еваји о неком њиховом засебном државноправном положају у Аустрији, него се мијешају и у *изванску политику* противу изванске политике заједничке државе; и овдје је споменуо симпатије аустријскијех Словена према Француској и Русији, које симпатије за Аустрију не могу бити равнодушне. „Тамо гдје снага и јединство царевине штетује, гдје држава у опасност долази, и гдје би они изнад главе њемачког и мађарског народа изванску политику започети хтјели, ту је граница, коју им аустријски државник мора са свом енергијом показати. Они се морају увјерити, да они ову границу абсолутно не могу, абсолутно не смију прећи“... Тако је хегемонија њемачка почела опет у Аустрији главу подизати!

Овоме њемачкоме говорнику одговорио је на фини начин главни говорник мањине, младо-чески заступник, др Херолд: „Казаћу вам, којаје ванска политика ческога народа. Кад су г. 1866, послије ужасна пораза код Канигреца, Пруси позвали чески народ на издају против Аустрије, обећајући му у то име реституцију државног права ческога, чески народ је изјавио у Прагу, да је ствар ћесарева ствар народна, те је у присутности пруског генерала прославио имендан свога цара и краља, уз звукове царске химне. То вам је наша ванска политика“. Даље је рекао: „Што се тиче јужних Словена ми ћемо вазда уз њих бити; кад се год буде радило о заједничкој обрани противу навала на словенске народе, подупираћемо их читавом снагом и енергијом ческога народа“.

Но у специјалној расправи прорачуна говор познатога младоческога заступника дра Вашата о ванској политици изазвао је читаву буру противу говорника у парламенту и у новинарству и са стране староческе. Он је пријатељ Русије зашто је она ослободила Србе и Бугаре. Ако германизам подлегне славизму, то да неће шкодити не само ческоме народу, него неће шкодити ни мађарскоме ни пољскоме. Аустрија уз Русију не може бити неправедна према Словенима а уз Њемачку Аустрија само неправедна и насилна може бити противу Словена. Зато он сматра тројни савез штетан за Аустрију. Русија нема намјеру на Аустрију насрћати, напротив она ју је спасла г. 1848, које је доброчинство Аустрија исплатила у кримском рату црном неблагодарношћу. Што се Њемачка оружава, то се може разумјети, јер је она у трајној опасности рата због Елсас-Лотринга. Али Аустрија нема узрока да се оружава. Тројни савез је, као што је то исти Бисмарк признао, само из нужде закључен. Пруски официри г. 1866 обећали су, да ће се брзо повратити. Само се има захвалити Наполеону III-му, што исте године Пруска војска није у Беч уљегла. За то чески народ нема вјере у тројни савез, који особито у Италији нема у народу основа. Кад би се и у Аустрији новело опће гласање већина би била противу тројног савеза. По историји Аустрија нема никаквијех интереса на Балкану. Што се сада зову аустријски интереси, то су вјештачки измишљени. Русија би Аустрији допустила трговачки извоз на Солун, кад би она Русији признала историчко право на Цариград. Говорник позиваје министарство иностранијех дјела, да што прије остави досадашњу политику, да не изазове рат, коме нико не може краја предвидјети.

Противу Вашата су се дигли два прва говорника у парламенту један за другијем Њемац Спес и Пољак Билински у обрану тројног савеза. И сам се граф Тафе диго, да изјави од стране владе, да он сматра, да је Вашати само своје личне назоре изнио у свом говору. И од стране младоческог клуба др Тилшер изјавио је, да је Вашати говорио само у своје име, као што је сам признао. Вашати је одговорио на то, да је он говорио у своје име и у име својих бирача, и то је њему доста.

Мора да је говор овај много јачи био, него што смо га могли овдје извести по изводима бечкијех листова, када је такав утисак учинио у парламенту и када су морали у уводнијем чланцима противу младоческог заступника устати тако озбиљни листови као што је министеријални „Фремденблат“ и староческа „Политик“, да остале бечке листове и не спомињемо.

У броју од пошљедње седмице донијели смо брзојавно извјешће, како је посјетио Цар аустријски инглешко бродовље на Ријеци, приликом свога доласка у Далмацију на маневре своје флоте.

Поводом те посјете бечки и лондонски листови пуни су изјава међусобнијех симпатија. Министеријални *Стандард* пише: „Управо је немогуће и помислити, да би смо могли имати са Аустријом икада какву размирицу. Она нема населбина ни у Азији, ни у Африци, ни у Америци, па док обје државе теже у Јевропи к истом циљу, њихово се пријатељство не може помутити. Инглешка и Аустрија поглавито су за то одговорне, да се на јевропском истоку уздржи status quo, а аустријске је дипломације главна заслуга, што источни елементи нијесу посљеднијех година проузроковали јевропску експлозију“. А министеријални *Фремден-блат* одговара му још одушевљеније: „Посјета британске флоте на Ријеци и здравица нашега и у Инглешкој срдачно поштованога монарха на броду „Викторији“ могле су само допринијети, ово старо, непознато ал ипак запечаћено пријатељство изнова свијету на знање изнијети и појачати симпатије, које су вазда постојале између народа Инглеске и Аустро Угарске!“

Међутијем сир Фергусон, помоћник министра изванскијех посала, опет изјављује од стране владе у доњој кући, да инглеска влада нема никаква удјела у тројном савезу, и да није ништа предузела, што би стало у свези с овијем савезом, чим се по други пут кроз мало дана Инглеска одриче тога савеза.

Док се данас говори само о савезима и уговорима између појединијех јевропскијех држава, чуо се послиједнје седмице глас и из Ватикана у *Осерваторе Романо*, који је обратио на себе пажњу свега новинарства. Римски лист пише: „Француска је данас осамљена, као што је и римокатоличка црква. И против цркве све се завјерило, да неби ко разбио окове, у ко има је сапета.... Француска је осамљена по она има искрена пријатеља у цркви, која својој прворођеној кћери љубазно и с поуздањем пружа руку. За крћанску Француску само је сигурно, што није свезана са политичкијем факторима, који би могли шкодити њенијем моралнијем и међународнијем интересима. Положај цркве и Француске једнак је; непријатељи једне јесу и непријатељи друге; обје ће се заједно опријети и заједно побједити. У Француској и кроз Француску видјеће се, како црква умије дисциплинирати крћанску демократију, која има да већим дијелом изведе оно социјално преустројство, за којим сви чезнемо.“

Петроградски *Гражданин* истиче велики значај ове изјаве у моменту, кад се тројни савез обнавља. Француска може узети ову изјаву као обећање помоћи свега католичкога свијета. То је накнада Француској, што се Италија подложила опет својим њемачкијем савезницима. Пријатељство и помоћ свега свијета католичкога и папског престола важи више него савезништво Италије. Овај савез са црквом има великог значаја у Италији, гдје клерикализам и папство имају много већи значај у животу, него што се то може судити по листовима. Још више може послужити овај савез Француској у католичкој и апостолској Аустрији, гдје католици пијеле провинције насељују, на које ће вазда више дјеј ствовати ријеч из Рима него ли неприродни уговори, који издају Словене на корист германизма. Сад је јасно, да је тројни савез популаран само у Њемачкој, јер он само њемачкоме народу и може бити користан. У Италији и у Аустрији камериле могу га подржавати, јер се само оне могу њиме користити.

Међутијем у Италији крајња љевица толикијем успјехом агитира противу тројног савеза, да је влада морала забранити митинге, који су се имали држати по свијем градовима италијанскијем противу обновљења тројног савеза, за коју забрану имаће брзо да одговара у парламенту Рудини-Никотерина влада, уз одговорност што је обновила тројни савез. С више разлога очекује се с нестрпљењем тај дан у италијанском парламенту.

ПРЕГЛЕД ЛИСТОВА.

Петроградски **Гражданин** на русофилске изјаве Бисмарковог органа „Хамб. Нахрихтен“ пише:

Ми смо стари познаници са Кнјазом Бисмарком. Узалуд он сада под маском публицисте кокетује с Русијом и увјерава је, да он њу није издао него она њега. Стара тактика невјеренијех љубавника! Или су Дикели и Садова били послије Берлинског конгреса, — или Русија није могла изневјерит Пруској и Бисмарка, него он њу и као пруски министар и као њемачки канцелар. Примивши из рука Русије помоћ у поразима Данске, Аустрије и Француске који су створили успјех Бисмарков, он је учинио пред Русијом неисплатив дуг, неисплатив не што га није могао исплатити, него што га није мислио никад исплатити. — Послије овијех доброчинства, којима је Русија запечатила на страницама свјетске историје своје пријатељство и вјеру у поштење Њемачке, — Бисмарку је дужност била да докаже своје поштење и вјеру према Русији, средством отвореног и постојаног потпомагања Русије у њенијем политичкијем задатцима и потребама. Први задатак појавио се, зауздати турско варварство и сачувати Русији њен утицај на истоку. Бисмарк је имао за вријеме Плевне и послије ње, да се покаже пријатељем, савезником а другом Русије, која је водила своју политику рачунајући и на Бисмаркову генијалност и на њемачко поштење. Ни једно ни друго није се виђело, што потврђује берлински трактат. Поштени пријатељ не може играти ролу посредника, који прима свој дио. Пријатељ може бити само онај, који не тражи за себе користи — или нема пријатеља. Генијални муж имао је разумјети, да хиљадугодишња монархија, која заузимље нети дио земаљског копна, насељена стомилионијем народом, може тако лако разбити дјело својих рука, као што је могла подићи њемачко царство својом симпатијама и вјером. — Што је потреба говорити сада о дефензивном значају тројног савеза? Увјеривши се, да је Русија разумјела Њемачку и да она находи њезино понашање непоштено, Кнјаз Бисмарк је стао чекати заслужену казну Њемачкој и себи, и замислио је тројни савез, иза кулиса којега се мого лакше преобући из одоре пријатеља у одору непријатеља руског. То је све. И покојни кнјаз Горчаков ту не улази, те узалуд сада потресају његов пепео „Хамб. Нахрихтен“. Ако је на заходу своје каријере и живота кнјаз Горчаков таким погледом назрио, да с ону страну Вогеза треба изданој од Њемачке Русији тражити симпатија, то стварност показује, да је тијем кнјаз Горчаков посвједочио да даље види него ли кнјаз Бисмарк. Само њемачка кратковидост могла је не предвидјети, да свако издајство на обалама Шпреје мора неминујемо створити узајамност Француске и Русије, од које се сада боји сва Јевропа, и прије свијех — Њемачка.

О СИБИРСКОЈ ЖЕЉЕЗНИЦИ

пише „Suddeutsches Bank und Handelsblatt“:

„Ако Тур естан, хвала његовом климату и географском положају, чека бесспорно велика будућност како у економском тако и у војно-политичком одношају, све се то у много већем степену односи на Сибир. Ми смо већ говорили о великом значају те земље са економског гледишта. Још ћемо рећи да Сибир има 2½ милиона квадратнијех километара земље добре за радњу; осим тога не треба губити из вида, што ће Китај, уиљед овога спојења са Сибиром (жељезница ће се дотаћи границе Китаја близу Кјахте, Благовјештенска или Владивостока), присвојити руско китајскијем трговачкијем свезама саевијем други карактер, и за то ће утицисати на извоз Сјеверне Америке и Инглеске, држава, које су до сада скоро саме искључиво учествовале у китајској привозној трговини, дочим она колосална царевина, и ако је у сусједству Русије, због оскудице у превозниј ем средствима, стала је далеко од рускога назара,

ако се искључи извоз чаја караванама у Новгород и даље. Може се држати већ као несумњиви факт, да ће први воз трговачки, који дође у Кјахту-Мајмучин и у њихову околину, китајској трговини отворити нове путове. Тумачити значај војени ове жељезнице није овдје мјесто, толико ћемо рећи, да само средством жељезнице, која може у неколико недјеља превести један или више корпуса војенијех из јевропске у азијатску Русију, моћи ће Русија осигурати своје сибирске покрајине од Китаја, обзиром на војене прохтјеве, што у послѣдње вријеме објелодањују синови Неба.“

„Ново Времја“ пише:

„Американска штампа у овом питању предњачи другијема. Тако New-York Herald вели да ће ова жељезница послије Русије највише значаја имати за Сједињене Државе (американске). Уображењу листа преставља се могућност, да се у једном вагону присниje из Њујорка у Париз. Американски инжењири находе да се може продужити грана од Ванкувера, гдје се свршава канадска жељезница, до Берингова тјеснаца, с којега руска обала може бити спојена жељезницом са Владивостоком преко Камчатке. Тјеснац Берингов, који дијели Америку од Азије, широк је 30 миља, и преко њега моћи ће се превозити цијели возови. У осталом ако се ово убрзо не изврши, у сваком случају морски превоз, у путовању из Њујорка у Париз, сибирска жељезница скратиће знаменито, и неће прелазити 800 миља. Американци се особито радују, што је руска влада одлучила, да се хита са радњом, и што жели да се што прије доврши ово колосално дјело“

О ЈЕВРЕЈСКОМ ПИТАЊУ У РУСИЈИ

доноси „New York Herald“ од једног свог нарочитог дописника шљедећи извјештај:

У овом питању има једна страна, о којој до данас нико није ништа реко. Није се нашло поштена човјека, који би у иностраној штампи подиго глас за Русију. Русија прама тројном савезу и према Инглеској, која је противна развитку и напретку Русије, дужна је да држи на оружје велику војску. Њезина власт се шири више него на 8 милиона квадратнијех миља. Руска влада тежи, да споји конгломерат покрајина и племена у једну цјелину словенску и да отвори земаљскијем плодовима свјетске пазаре. Све што се тој мисли противи она хоће да уклони. Одлука руске владе слична је одлуци владе Сједињенијех држава, која забрањује бијелијема да се селе у предјеле, гдје живе Индијанци. Она им говори: „Ви не можете живјети међу Индијанцима. Они нијесу нимало образовани па их можете саевнијем експлоатирати. Ја сам старатељ њихов и дужан сам их бранити, док се не образују, да се сами узмогу бранити.“ У Русији влада појављује се старатељем сељана, који су мало развити, необразовани, те лако постају жртвом јеврејског лукавства. И за то ваља Јевреје држати подаље од сељана и под извјеснијем надзором. Статистика показује да се злочинства развијају особито гдје Јевреји живе. Чим се да слобода Јеврејима осјети се на берзи игра с рубљем и државнијем кредитима; по селима народ пати и појављује се незадовољство; по вишијем научнијем заводима Јевреји, који се уче, уносе нихилистички, атеистички и уски материјалистички правац. И к свему овоме Јевреји се множе три пут брже од осталога народа. И ако тако расте њихов број можели се рећи, да их прогоне? Разумије се, да је руска влада била дужна, да предузме све мјере да одбрани становништво од Јевреја. Спомиње се закон, који одређује простор гдје могу живјети Јевреји. Но у том је простору пола Русије и најплодније покрајине. Па и тај се закон примјењује одвећ снисходитељно. Тамо гдје живе изван овога простора, од њих се тражи од скора на примјер у Петрограду, да изнад својих радња поставе своје фирме, ал' они против ове наредбе протестују, тврдећи да у том случају неби нико улазио у њихове магазине и дућане. Што значи да им и ту треба превара. Јевреји, а с њима и „Тимес“ вичу, да их прогони православна Русија, но обратите се протестантској Филандији и ви ћете видјети, да нико тако строго не поступа према Јеврејима као ови протестанти: Филандија сасвијем не допушта Јеврејима, да у њенијем предјелима живе. Јевреји, који живе у Русији, не желе да се нико за њих заузимље, јер сами најбоље могу оцијенити, колико је влада према њима снисходљива. Зар боље знаду неколико агитатора у Лондону, како ствари стоје, него ли руска влада? Дописник наводи мњење у том смислу једног богатог Јевреја, од главнијех саучесника у грађењу петроградске синагоге, с којим је он говорио у присуству генералног консула Сједињенијех Држава, и који му је јасно изјавио, да све преувеличане прича иностране штампе о гоњењу Јевреја у Русији не налазе одзива међу рускијем Јеврејима. Тај Јевреји изразио је мисо не нову, да би било најбоље рјешење јеврејског питања, кад би се укинула сва ограничења права Јеврејима, а кад би се утројила или учетворила строгост казне за оне преступе, које Јевреји највише чине. Дописник Американац скептички је одговорио на ту мису: „Не мислите ли, да је приличније причекати, док руски сељак стане сам на своје ноге, образује се и у онђе кад му не устреба старатељства? Тада ће и Јевреји једнака права с њима уживати“.

ДОПИСИ.

Са врх Румије, на Тројичин-дан, 9 јунија. — Ево други пут да вам се одавле јављам — мој драги читаоче; али прије свега сам себе осуђујем што вам се прошле године одовле јавио нијесам; јер био сам овдје и прошле године. Истина, та кривица нехотично ми је испала, јер ја сам се надао да ће Вам се јавити који од Господе учитеља, којијех је било неки број — те сам се бојао да Вам сувише не буде обојицу слушати. То искуство нагони ме овог пута навести неколико редака у корист ове давно постојеће народне свечаности. —

Да не би штогод по други пут понављао од оноаг што сам одавле навео на данашњи дан 1889 год. — толико ћу рећи да је ове године та свечаност народна исто текла као што сам онда они ао. Толико је само разлика што ове године народа је било тројне више него прошле 1890 год. — а 1890 много више него 1889 година.

Ове године било је велики дио народа из Крајине Скадарског блата — све римокатолика и мухамеданаца — јер онамо нема православног остатка.

На врх Румије они су прије изашли били, него свијет из нашег Приморја. Тамо смо се помолили Богу истиноме православни и католици за крстом идући около жртвеника на којем свако свој завјет приноси и свијеће пали; а мухамеданци побожно стоје пратећи богомољство првијех. И када то погледаш, о мој читаоче! чисто мораш зачуђен остати — како то? један народ једно-крвна браћа поцијепана у три вјере — а овдје? — ово богомољство сви у једно прате и Богу се моле. Зар свемогући Бог и ако је послао искушење и на ови огранак српског народа, ипак смиловао се да им остави ово чудотворно знамење да се око њега заједно њему моле да „посјети и благослови виноград сој“. То је Господ оставио као знамење да нам покаже да смо браћа једне крви и језика и ако је судбина хтјела да нас у три вјере подијели. Па није ли то једно Господње чудо! Јер ови чудотворни часни крст, што је сада у [illegible] Мркојевићког племена, он је био стародревност крашеског манастира „Свете Богородице“ — (данас у Турској граници.). И њега су Крајињани на данашњи дан вазда на врх Румије износили. У оно вријеме кад су Крајињани православље напуштили пети Крст налазио се на поправку у иностранству по промјена вјере Крајињане је навела да и на крст заборави — те онда Мркојевићи који су још у православље били крст откуне и с њим на врх Румије ноћну излазити. Данас Крајињани причају да су тада без свакојег земног „биријета“ (плода) остали на чак и без живих вода које су на Мркојевићеску страну избиле. То Крајињане побуди, те они исти крст отму Мркојевићима; и наставе да га опет на Румију износе. По Мркојевићи здоговоре се да им га отму на овај начин. Један се преобуче у просјачке хаљине и замоли да приступи да крст целива — на у том целивању отме га из рукух ономе те га је држао и побјеже низ Румију. Крајињани за њим у ноћеру пођу из пушака на њега пуцајући по њега је чекала бусија Мркојевића, који га одбране и крст узму на како тада ево га и данас у Мркојевићима. Прича се да су тада и Мркојевићи у Мухамеданство пријешли били, али на крст и његово знамење нијесу никад заборавили. Сваке године Мркојевићески барјактар изабрао би по стотину до двјеста живих момака с оружјем и барјаком да на Румију барјак изнесу, па при врху Румије барјактар дао би барјак рођаку, а Крст сам у своје руке узео за вишу сигурност да му га Крајињани не узму. То причају данас живи Мркојевићи, да је по обичају својих предака чинио отац данашњег командира Јусуфа — Ибрајим барјактар — који кад би при врху Румије изишао, рекао би: „Сада мене дајте тога чатала“. Један пут сунуо се био један Крајињанин, да му из руку Крст уграби, но овај га бачи низ један крш док је заборавио што је дошао.

Па за то кажем, није ли то Господње чудо? које је овом народу Бог као аманет својих ђедова оставио да га заједно чувају и да им каже да су права браћа. И овог пута Мркојевићи су разумјели да ће много Крајињана на Румију изаћи, што је и било тако — па већ многи посујмао је да би могло јагме око Крста бити — и Доброводски официјер Мемет Ђуровић пошао је код надлежног кап. Петра Вукмировића да га пита, што ће без оружја ако би што тако било? капетан му је разјаснио да јагме нема у здравље Господарево — но бадава драги читаоче; узели бјеху собом своје баталне танчице и ловиће о рамену, а неки по једну ножину у пас да га баре без пушке не пуште.

Но да не би досадио овде дуго пишући, опет ћу доћи к богомољству. Кад се неки кратки црковни обред свршио онда је Мркојевићски учитељ изговорио кратку бесједу, иза које се заорило: „Живио Господар“! А тај народни усклик завршио се са грохотом шемлука из пушака. Тај грохот пушака од све три вјероисповијести, као Србина, мора те обрадовати јер од радости и мрави те подузму кад видиш како се браћа слажу и сложно Бога моле — па у исто доба мора ти на ум доћи како пушка говори — „Онамо, онамо“ иза сњежнијех и високих брда и планина које одовле виђети можеш. Онамо сњежна брда — високе планине — укрије вају поглед к нашој браћи у Старој Србији и Македонији.... Ми се данас овдје веселимо, и од весеља из пушака мећемо, — а они „онамо“? „Онамо“ они из пушака бране своју кућу и имање; бране свој образ, свој живот и српску част — кратко рећи: свакоруке и велике муке од српскијех непријатеља подносе. Сњежне планине, оне су студене — мало мање него Европско срце које хладно гледа мученичко стање српског народа. Но пошто ја политику не разумијем, те не могу знати зашто тако? — онда, то ћу приписати вазданњој српској судбини, која нас је вазда пратила, да сваки свој добитак — све своје право на врху сабље добијемо — мимо икојег другог народа; па зар је опет суђено да Србин пролије ријеке своје крви, у коју ће се ако Бог да и други окупати! Ја нећу даље поћи него само виђи колико је српски народ крви пролио и муке видио? Па на његову крв други је олтар подигао?! Но опет вељу нијесам политичар и не знам што је политика; али „кад боли, свако знаде да боли“ — и за то ћу од срца рећи: „Помози Боже јаднијем Србима“; а ми хајдемо низ планину на момачко игриште. Православни са својим свештеником отидоше у православну цркву на летурђију, а мухамеданци и католици остадоше на „Долац“ да лака момчад своју снагу обидују. Ту се бачају с рамена камена, и још скачу скока момачког. Ту се на длаку гледа чија ће старија останути „Свако миче к себе“ јер „ближа је кошуља но хаљина.“ Мркојевићи бише ради да они прескоче и прескочише. Највише Ибрајим Асанов Перочевић из Микулића — али, „зајам за враћање.“ Камена највише бачише Крајињани; т. ј. Мало Ђуров католик и Мујо Усејнов оба из Крајине, они више од Мркојевића; али опет Мујо понајвише. — Једна страна другој ту човјечно право даде — и са пуцањем из пушака поздравише. — Па отолен опет низ Румију свако својој кући а многи на узгред и на „благовање“ у славу Св. Тројице.

Никола Ј. Вучинић.

Манастир Острог, 13 јуна. — Дошао сам у манастир Острог 5. ов. м. да се поклоним острошкоме чудотворцу Светоме Василији, који се палази на таквој висини у природној пећини горњега манастира, да се свак ту душом и срцем занијети мора у тајанствене мисли и осјећаје, те поред величанственог погледа на долину Бјелопавлићку, помислити да се и и физично из више облака уздиго, те и најокорјелије срце заванити мора: „Јако возвеличишасја дјела твоја Господи, веја премудростију сотворил јеси“.

Ради тројчинске славе дошао је овдје и Високопреосвећени г. Митрополит Митрофан петога дана у сриједу, који је у први сумрачак у манастир стигао и уз слављење звона најприје пошао у Божи храм да се Богу помоли.

У четвртак 6 ов. м. као и у петак почеше стизати под Острог велике гомиле побожних поклоника из Босне и Херцеговине, који доносаху тешко болесне људе и дјецу да са живом вјером у Бога и св. Оца Василија добију исцјелење, те врвијаху уз дубраву шумовиту, да се непрекидна поворка добрије и побожније Босанаца виђети могла.

У суботу 8 о. м. већ је био Острог пун свијета заграничнога и домаћега. Исти дан очекивао се и долазак Њег. Високанства Књаза Николе са Престолонашљедником Књазом Данилом. Народ је нестрпљиво и одушевљено пропитивао, да ли ће брзо Високи поклоници приспјети, желећи свак боље мјесто заузети, како би их из ближе виђети могли.

Његово Високанство Књаз Никола са Престолонашљедником Књазом Данилом на три сата послѣ подне приспјеше са сјајном пратњом, у којој се виђоше г. г. министри и многи други великодостојници.

Чим се Његово Високанство са Престолонашљедником указао на Банину воду, одма су сва звона из оба манастира почела славити веселећи се доласку свога Господара; а Његово Преосвештенство госп. Митрополит са игуманом оцом Петронијем и великим бројем свећенства Бјелопавлићскога изашли су са литијом до пјаце велике пред манастирска врата, те се свечано дочека Његово Високанство са Престолонашљедником, који изволише управо поћи у свети храм, да се Богу помоле.

Послѣ сата одмора, са далеког пута, Његова Свјетлост престолонасљедник Књаз Данило, изволио је поћи у горњи манастир, да се поклони светоме Чудотворцу Василији, који је уз шумовиту дубраву пјешки изишао и тај неодољиви свој религиозни осјећај извршио, те га при повратку велике гомиле свијета предусретаху усклицима: Живио!!

У вече послије свечане вечерње настало је велико весеље, те су се на стотине около манастира разна народња кола виђети могла, уз милозвучне разне попијевке. —

Сјутра дан рано на Тројице 9 Јунија држана је свечана јутрења, а у 9 сати литургија, коју је одслужио г. Митрополит Митрофан уз асистенцију свештеника: Игумана Петроније Рајичевића, Протођакона Радичевића, Надзиратеља Јована Бошковића, Неда Михајиловића, Јована Дамјановића, Јагоша Николића и других свешт., који бијаху дошли на ову свечаност.

Служби су присуствовали Његово Високанство Књаз Никола, и Његова Сви. престолонасљедник Књаз Данило, са г. г. Министрима и великодостојанственицима, као и великијем бројем војених и грађанских старјешина.

Послѣ службе Његово Високанство са Престолонасљедником изволило је указати се на балкону, гдје је и одпочинуо један добар сат, а народ је на све стране кола заводио и пјевао, те су из одушевљења и Бошњаци јатомице кола заводили да их је милина било виђети. Нарочито ваља да забиљежим, да су Бошњаци из Крајине засебно коло играли.

Цио дан трајала је гостба и весеље, да се ништа чути није могло осим саме пјесме и попијевке, како од заграничнога тако и домаћега народа у доњем манастиру; дочим је у горњем и дан и ноћ непрестано народ свецу приступао.

При свој овој великој радости, поред толиких хиљада народа, који посјетили бијаху ову прву свету српску ћабу, такав је дивни поредак владао, да се никоме ништа неповољно случило није.

Сјутра дан 10 Јуна Њ. Високанство Господар имао је рано изаћи у горњи манастир, да се поклони Светоме Василији, али стаде велика киша падати, тако је тек у подне приступио великоме нашему чудотворцу, и пошто се повратио из горњег манастира, одма је са једнијем дијелом своје пратње кренуо пут Никшића.

Народа је било изванредно много, колико није било одавна. А још да се знало да ће доћи Његово Високанство, шћаше два пут толико народа бити. А заисто има се рашта долазити, и ко један пут дође, тај ће жељети, да опет посјети ову нашу светињу. Једна старица из Босне ове године је дошла двадесети пут!

Из Старе Србије, на Видовдан. — Ако не буде мога посланика какав зли удес на путу постигао, надам се да ће те бит примили моје писмо од 9 јуна.

Садржај тога писма бит ће вас одиста колико толико изненадио, јер ја сам увјерен да се извршена свирепства по Старој Србији и Маћедонији ушљед притиска турских власти, несмију најавност износити.

Дјела нечовјечна која се на ове краеве над Србима извршују види једини Бог, а смртни људи ако би се усудили о томе што „преко граница“ достављати, куку њима — ако се дознаде.

Ове недјеље — наравно као и свијех пређашњих погинуо је у Пећи Србин Нико Томов Зечевић.

Очевидац овога догађаја прича ми о томе овако: Бијах уљегао у пазар да купујем неке ситнице, кад али на једне двадест корачаја од мене скупила се гунгула турске ђеце, испред неких дућана у којима се повећи дио њихових старатеља са трговином забављаху. Фрисак турске ђеце сво „ђаура“ обрати од једном на мене пажњу, кад ли та скотадија окупили једно јадно дијете српско те га бију и ћушкају од једнога до другога. — У толико уљеже међу ђецом Нико Томов, зграби свога синчића и водећи га тако к своме дућану буде поново и он и ово јадно дијете од турадије напанут. Нико покуша да се од ђеце одбрани, кад ли у толико једни тигри турски скоче у помоћ турадији и Цуро Зуков Колиновић, Гусињац, заметни кавгу „зашто да се Никово дијете несмије бити.“ —

Рачун је ту кратак био и један метак из револвера Цурова поравњао је за „вијек и амин“ тај спор. — Нико паде мртав на земљу од зликовачке руке у часу кад му сина испребија турадија пећска, која је наравно на такво дјело наговорена била.

Власти турске које су на крвавом мјесту присутне биле, нити су Цура ухватили нити о томе до данас икакве потраге чине — Па и неће никад, додадох ја с моје стране, јер нема ко да јадни народ брани!

Оволико за сада у будуће надам се прикупљати више истинитих података.

НАРОДНА ПРИВРЕДА.

О важности шума.

Још од вајкада људи су умјели да цијене важност шума, и први прописи о томе били су прије хиљаду и више година, и од тог доба, није се никад заборављала важност шума, само некад више некад мање; и данас је корист коју имамо од шума позната свима, јер мало је тих који не знају да шуме спречавају те велике кише не могу да праве штете по плодним равницама. Шуме су спрам снијега и кише као сунђер, или још боље као резеорвари, јер усисавају воду, која продире у пукотине, пролази кроз земљу, и послѣ на другим мјестима прави изворе; а опало лишће и и жиле дрвећа задржава воду, те она не може да се у бујицама слива и јури низ брдо, ронећи собом земљу и носећи све што на путу стоји, те тако да засипа равнице и уништава плодне усјеве. Сем тога шума има још и то добро да привлачи облаке, спречавајући им да се изливају и проваљују над засијаним долинама, и отклања суше, које су тако несносне и штетне у предјелима у којима су шуме уништене. Обиље вегетације — вели Дрепер — зависи и од количине кише. У јужној је Америци кише изобиља и отуд њојзи оне грдне шуме; у Аустралији врло мало, и за то ту расту дрвета без сенке са спрженим шиљкастим лишћем и т. д. Шуме дакле дају нам изворе, не дају маха бујицама послѣ великих киша, утичу на благостање народно, на климу па и на само здравље човјечије. Дрепер има право кад пита: има ли кога који ће рећи да кишни дани немају уплива на нашу ладну вољу, и на наше душевно расположење? Гдје има шуме ту ни зиме нијесу тако хладне, ни љето топло и сушно.

Зле послѣдице уништених и упропашћених шума осјећају највише индустријске земље, у којима се за фабричку употребу, а и иначе за индустријске цијељи, дрва немилице троше; а такве су земље у Јевропи: Швајцарска, Аустрија, Француска и Њемачка, гдје, се врло често појављују елементарне катастрофе.

Мислим да ће најбоље показати важност и корист шума, ако се као примјер изнесу оне земље које су страдале од не чувања шума. Тако н. пр. долина Месопотамије која је некад била јако насељена и веома обрађена, чије су велике ријеке биле каналима спојене и гдје је жетва била стострука; — данас свега тога нема, нестало је шума, па нема ни оне некадање плодовитости, ни оне насељености. Данашња мала Азија имала је пређе лијепе шуме, сад свега тога нема, па чак и извори су нестали по оголићеним брдима. Шуме Палестине биле су на гласу и тада је се могло за Палестину рећи оно, што стоји у св. писму: да у њој тече мед и млијеко; данас нема шума, а нема ни оног благостања, за које наша Библија прича да је било, и тек по гдје који џбунић једва је у стању козе да напасе, шуме су постале врло ријетке а и становништво се знатно умањило. Персију, коју су стари писци представљали као прави рај, и која је заиста била таква док је имала шума, данас тога нема, па нема ни десети дио оног становништва што је некад имала, па и ово мало што је остало, 1871, и 1872 год. близу два милијона бједно је пропало од глади. Ако се сјетимо Картаге која је код старих народа била у земљорадњи на првом мјесту, чија је околина била засађена најбољом виновом лозом, која је имала најљепше воће, канале за наводњавање, и која је тада представљала слику вапредне љепоте и благостања; то је тако трајало и онда, кад су Римљани мјесто Картаге подигли Јунонију, све донде, док нијесу Вандали под својим вођом Гензериком разорили и опустили, и данас зидови старе Картаге леже испод садањег нивоа 20 метара, канали, виногради, маслине, све је то ишчезло, и мјесто тога је бједна пустиња.

У Америци кад су Шпањолци освојили Мексику, нашли су у њој огромне престаре шуме, густу насељеност, велике ријеке, и канале, — кад су уништили шуме нестало је канала, клима је, по причању путника, све гора, извори и потоци пресушили су, и гдје су некад била индијска села, сад у тој околини ни капке воде. У сев. Америци усљед велике потрошње дрва за индустријске цијељи, а нешто и усљед ватре, уништене су грдне просторије шума, и тамо сад доносе дрва чак из Канаде. То несретно утамањивање шума иде тако далеко, да је сјеверо-америчка влада била принуђена, да у једном распису, износећи ту појаву, напомене: да ако тако и даље узиде, доћи ће вријеме кад ће већина ријека пресушити, а вароши због оскудице у води раселити се. Прорачунато је да у сјев. Америци 125 год. на овамо 70% мање је влаге, и ако буде тако и даље ишло, биће опасност не само по плодност земље, но и по само здравље, јер мраз, олује и непогоде, не само да отежавају културу, но штетно утичу и на здравље. На острову Св. Јелене од како су засадили шуму, од тог доба киша пада два пут више, но кад је Наполеон I био тамо, али нема ни онијех поплава које су прође биле. На острову Асцензији испод једног брда извирала је бистра вода, и протицала је кроз зелену цвјетну долину, чим исјекоше шуму у околини, и извор брзо усахну. Тамошњи становници чим су то опазили одмах су поново засадили шуму, и вода је поново почела да извире. А од како су Инглези на њему засадили шуму од плута, нездраво и мочарно острово постало је здраво и дивно острово. У доњем Египту како је засађена шума, нестало је суше, и сад тамо киша пада редовно.

У Русији, ушљед уништених шума, многе ријеке, па и сама Волга смањиле су се.

У Јевропи су још Римљани сматрали Сицилију житницом Италије, јер је била плодна и богата, а данас је њено земљиште најнеплодније, и становништво је врло сиромашно. Чувена римска Кампања, данас је позната само са својих баруштина и грозница, а прије је била на гласу са својих дивнијех башта, и лијепих љетниковаца, руже и љубичице њене славили су се. На Мадеири уништена је готово сва шума, и тамо је због тога таква оскудица у води, да се вода спроводи из једног брда, које је неколико сахати удаљено, и продаје се, на сате, а нарочити чиновници (Les vaderos) пазе на тачно распоређивање воде у ваде. Главна ријека њена Сокорида, по којој су могли сплавовима да сносе дрва у море, сад је постала поточић.

Шпанија и Португалија за вријеме Мавра цвјетале су, благостање је тада било у највећем степену, клима је била рајска, земљиште је било плодно; али како питоме Аране отјераше дивљи Јевропљани, шума се у брзо сва исјече, земљиште не може више да даје онако богату жетву, потоци љети пресушују, а у прољеће и у јесен праве пустош.

„Т е ж а к“.

Књижевност, умјетност и просвјета.

(**С редовне главне скупштине „Матице Хрватске“.**) У говору, којим је предсједник Т. Смичиклас отворио скупштину, најприје се одаје пошта преминулом пјеснику Ивану Мажуранићу овијем ријечима:

„Већ у првом и најзнаменитијем изданју „Матице илирске“ око Гундулићева Османа радио је он заједно са вриједним друговима: братом Антуном и Вјекославом Бабукићем, те је приданин ријечником ово дјело учинио отвореним за свакога. Он сам учини велепјесан славнога Дубровчанина тек потпуном спјевавши четрнајесто и петнајесто пјевање, такмећи се за првенство са пјесником, кога тадањи наши писци и пјесници а и садањи једнодушно сматрају највећим пјесником прошлих вјекова пјесништва хрвацкога. Он онда јоште млад — није му било тридесет година — осоколи се, да испуни празнину, коју је сам Иван Гундулић јамачно рали тегобе композиције оставио, те га и смрт затекла, прије него што је ту тегобу ријешио. Иван Мажуранић свлада силну тешкоћу имитације, како нам приказују толико пута свјетске књижевности, да имитатори редовито сломе своју снагу, а не достигну готово никада свога узорника. Он је могао спјевати два пјевања у духу Гундулићеву тако, да му многи првенство дају над самим његовим узорником; а да није дошла ниједна ријеч у ова два пјевања, ниједна особујност формална, која неби била у другим пјевањима његова узорника.

„Када се огледамо на другове његове, на вриједне пјеснике и књижевнике, који су онда цвали у препорођеној Хрватској, када гледамо борбу њихову и отимање за љепшим слогом и правилним језиком, онда ћемо разумјети њихов искрени и праведни једнодушни поклон пред сретним, Богом надахнутим допунитељем Гундулићева Османа. Већ сам увод његових двају пјевања: „Небеса су књига од вијека, гдје својим прстом Вишњи пише, нека види, тло га ријека, чијим духом створ тај дише“, обећава нам небеске сласти, у које нас пјесник уводи, а узносит ће увијек свако племенито хрватско и славенско срце.

„Пјесников поглед у славенски свијет наравно да је јаснији од Гундулићева, али за то одговара ипак духу његову. Оному, што пјева Гундулић о старцу Љубдрагу, одговараају помлађени идеама овога вијека они дивни стихови погледа пјесникова по славенском свијету, када запјева: „О словинска земљо лијепа, што сагријеши небу гори, да те тако удес цијепа, а јадом те вјечнијем мори? Потиштени тви синови господичној његда у власти изроди су ил' робови, жељни с овцам траву пасти. Ах да 'е проклет, ко циеђ вире на својега режи брата, јер несрећа твоја извире само из тога кална блата“. Доиста у овако мало ријечи и већом боли није пјевао ниједан пјесник у цијелом славенском свијету о судби свога народа.

„Није наша задаћа, да говоримо о том, како се је пјесник Ченгић-аге подигао до небеске висине идеализујући старца свеће ника оне вјере, којој није сам припадао, како је у малом епу борбу нашега народа за крст часни и слободу златну, која кроз вијекове траје, тако усредоточио, као да је хтио тракове сунца небеснога, који су продирали реч би с пријестола божјега у срца хиљаду и хиљаду наших хришћанских мученика у борби за свети крст, саставити у једну чаробну тачку. Није наша задаћа о том говорити. Ваља нам рећи о доби предсједништва његова у „Матици илирској“. У најтужније доба, у вријеме горкога њемачкога абсолутизма пада његово предсједништво. Клонуо је био народ иза великих напора, њемштина притиснула је сву земљу и тискала се у обитељи, отровала хрватско друштво. Требало је спасити, што се спасити даде. „Матица“ узела под своје окриље: „Невен“, лист забаван и поучан, у којем су радили готово сви радници, што их је онда наш народ имао. Вилика радост и утјеха, којом су Хрвати примали овај лист, показивала је, колике су боли осјећали ради пропалих својих нада. Колико веће боли мораде су се жарити и сијевати у души пјесника Богом надахнута, кому је Бог дао, да може веће радости осјећати од других умрлих људи у срећи свога народа, али зато и теже муке има подносити, када му срце пуно већ красним слутњама о будућности народној има да буде пусто и празно од свих ових нада. Иза веће среће несрећа је већа. Тим се умному психологијскому мислитељу, како ја мислим, рјешава она чудна загонетка, што питаху толико пута стотине и хиљаде људи: зашто Иван Мажуранић више запјевао није?

„Није наша задаћа говорити о јавном политичком животу Ивана Мажуранића. Само то ћемо споменути, да се није никад напријед ривао, а опет од сељачких опанака успео се на највишу част, која је од вијекова урес и поност свакоме Хрвату. Пред генијем његовим морадоше се поклонити и они, који се нерадо и пред заслугама и умним способностима клањају. Завршујемо послѣдњим његовим ријечима, што их је јако изрекао: „Вјерујем у прошлост, садашњост и будућност Хрватске“. Слава највећем новијем епском пјеснику хрватском и бившем многогодишњем предсједнику „Матице“ Ивану Мажуранићу.“

Иза говора предсједникова читао је г. Иван Костренчић своје извјешће, из кога доносимо што се односи на књижевни рад Матичин:

„У другој серији током прошле године изданих за управну годину 1890. одређених „Матичиних“ књига издала је „Матица Хрватска“ на броју осам књига:

а) у низу годишњих издања за чланове „Матице“ издано је седам књига и то:

Хорић: Слике из опћега земљописа. Књига друга. (Поучне књижнице књ. XV.);

Тонић Херм.: Заблуда матере. Игроказ. (Забавн. књ. CXXVI—CXXV.);

Матавуљ: Из приморског живота. Приповијетке. (Забавн. књига CXXVI—CXXVI);

Прерадовић: Изабране пјесме. Увод написао Миливој Шрепел;

Тординац: Одабране цртице и приповијести. С уводом. (Забавн. књ. CXXIX—CXXXI.);

Шандор Ђалски: На рођеној груди. Ладањске слике. (Забавн. књижн. CXXXII—CXXXIV.);

Лопашић: Бихаћ и Бихаћка крајина. Мјестописне и повјесне цртице;

б) у низу „Матичиних“ накладнина издана је једна књига, и то:

Демостен: Изабрани говори. Преводи, увод и бљешке написао Стј. Сенц. („Пријевода грчких и римских класика“ осми свезак).

„О путарњој вриједности ових за год. 1890 од „Матице“ изданих књига и у колико су оне задовољиле оправдане захтјеве „Матичиних“ чланова, није умјестно, да ја судим, него то буди овдје констатовано, да се је ових седам за чланове „Матице“ одређених књига, — које су све штампане у наклади од 7 800 отисака — стало међу чланове „Матице“ дијелити концем фебруара т. г., те да су ове књиге у року од шест недјеља до послѣдњег отиска међу друштвене чланове распачане. Па кад би их била и још која стотина отисака више штампана, и та залиха би се била до данас распродала, пошто још и сад долазе упити ради прошлогодишњих „Матичиних“ књига, којим се жалибоже више задовољити не може! На оволиком одзиву, каквим се „Матица“ у ово послѣдњих петнајест година још ниједне године похвалити није могла, буди у име одбора „Матице“ чланови „Матице“ најсрдачнија хвала изражена, а одбор „Матице“ свом ће снагом настојати, да овакав одзив и у будуће својим неуморним радом заслужи и постигне!

„За тек. год. 1891 књиге „Матице“ већ су у штампи, и не буде ли особитих запрека, то ће их чланови „Матице“ око Божића примити на руке. Намијењено је пак чланови „Матице“ и све године осам до девет књига, и то од проф. Отона Кучере у Пожеги: „Црте о магнетизму и електрицитету“, у којим је писац прибрао све оно за хрвацку публику, што ју о овим природним силама, које су данас у свијету толик преокрет проузрочиле, може занимати, и толике појаве, које сваки дан видимо, протумачити. — У низу „Матичине“ „свјецке повјести“ угледат ће ове године свијет први дио „повјест средњега вијека“, коју је написао проф. Франо Вала у Карловцу. Овај први свезак сиже до цара Карла Великога. — Већ прошле године навијестих, да ће „матица“ настојати, да подаде својим члановом наскоро на руке књигу, у којој ће се описати главни преставници из свјетских књижевности. Први свезак ове збирке: „Слике из свјетске књижевности“ бит ће већ међу овогодишњим књигама „Матице“, те ће се у њему описати књижевни рад и дјеловање свјетских великана: Енглеза Барона, Руса Ал. Пушкина, Пољака Ад. Мицкијевића, Француза Виктора Хугона, Чеха Јана Колара и Талијана Јак Леопардија. Ову прву свеску ове збирке написали су г. г. професори: Јулије Адамовић у Загребу, Јосип Мартинолић на Ријеци и др. Миливој Шрепел у Загребу. — Већ се је давно жељело, да „Матица“ зареда и низом животописа гласовитих Хрвата — хрвацким Плутархом, ну доселе је било ово лашње замишљено и засновано него ли изведено, јер за ваљане животописе, у којих би се потанко сликале слике и прилике из старих хрвацких времена, имадемо још одвећ мало детаљнога повјесничког материјала, пак с тога бивају и животописи често пуко набрајање разних животних згода, које читатеља веома умарају, а одвећ мало занимају и поучавају. Ну у наточ тим приликам можда ће бити „Матици“ ипак већ и ове године могуће, да подари своје чланове првом свеском: „Животописа гласовитих Хрвата“, — које ће написати наш друштвени подпредсједник Радосл. Лопашић.

„„Матица Хрвацка“ издавајући књижевне радове данас живућих писаца није доселе по могућности заборављала ни на производе старије наше књижевности и напосе илирске добе, држећи, да јој је дужност, да и данашњу хрвацку публику упозна са књижевним производом наших одличнијих старијих књижевних поборника. Имаде књижевних производа, понајпаче из добе нашега препорода, који вриједе, да их и шира публика упозна, а не познаје данас, јер нема нових издања тих производа. Одбор „Матице“ мније, да је управо дужност „Матици“, да помлади спомен и на прве своје књижевне поборнике из илирскога доба, као што су н. пр. Димитрија Деметер, Павао Стоос, Антун Нијемчић, Томо Блажек, Драгутин Раковац и т. д. И тако ће ове године „Матица“ издати у једној књизи два главна производа Димитра Деметра, и то „Теуту“ и „Гробничко поље“ са животописом покојниковим од Влабимира Мажуранића и критичком оцјеном од Фрање Марковића, те тиме одати заслужну пошту првоме илирскоме драматику и главноме прегаоцу око хрвацког казалишта. — У „забавној књижници“ изнијет ће „Матица Хрватска“ ове године уз радове „Матичиним“ чланови већ познатих писаца Евгенија Кумичића и Ксавера Шандора-Гјалескога и производе двојице хрвацких писаца, који се још доселе нијесу убрајали међу радинике „Матице“, и то Јосипа Козарца; који нам у својој приповијести „У Жабарском боку“ прикажује живу слику из славонскога сеоскога живота, и Ивана Лепушића, који нам у својих: „Слика из Босне“ црта повије и ста ије прилике из живота нашега тамошњега народа.

„У низу: „превода грчких и италијанских класика“ изаћи ће ове године као девета свеска: „Цесарови коментари о галеском и грађанском рату“ у преводу, с уводом и бљешкама од проф. Петра Марковића, а иза ове књиге спремити ће „Матица“, ако јој то средства допусте, први дио: „повјести грчке књижевности“, коју је израдио проф. др. Анг. Мусић. Иза ове књиге „о повјести грчке књижевности“, којом ће „Матица“ заредати серију помоћних књига за класичку обуку, постарат ће се „Матица“, ако јој буде могуће, да издаде књигу, која је намијењена напосе нашој младежи, а то су: „Плутархове биографије“, које по избору превађа за „Матицу“ проф. Стјепан Сенц у Карловцу.

„Прошле године расписала је „Матица“ три књижевна натјечаја, и то из заклада: гроф Иван Нен. Драшковића, Д шана Котура и по први пут Адолфа Вебера-Ткалчевића. За Драшковићеву награду приспио је једини рукопис проф. дра. Аут. Мусића: „повјест грчке књижевности“, те је и награђен. — За Котурову награду натјецала су се два рукописа, те је награђен рукопис Ивана Лепушића: „Слике из Босне“, који ће, како већ прије споменух, бити ове године и тискан у „забавној књижици“ „Матице“. — Од два рукописа напокон, која су се натјецала за награду из закладе Адолфа Вебера Ткалчића, награђен је рукопис проф. дра. Том. Маретића, који је с великим трудом превео из пољскога према оригиналному метру најљепших словенских еноса, и то Мицкијевићева: „Pan Tadeusza“. Награђујући „Матица“ по први пут овакав књижевни рад из Вебер-Ткалчевићеве закладе, сигурно је радила по интенцији племенитога покојника, који се је у хрватској књизи прославио напосе пресађивањем производа пољске лијепе књижевности. „Матица“ ће овај превод проф. дра

Маретића међу својим књигама тискати, но када и како, о том још одбор „Матице“ није одлучио.

„Год. 1883 била је издала „Матица“, да унаприједи по могућности и хрватску гласбу, први свезак: „Хрватских складба“, који је садржавао од нашега омиљелога складатеља Ивана Зајца: „Збирку пјесама (XXIV) за један глас уз пратњу гласовира“. Ако и није била прођа ове књиге велика, то је ипак већ пред коју годину „Матица“ сав трошак за ову књигу намирила, и данас већ имаде од утржка ове књиге и њеки вишак у износу од фор. 228 62 нч. Желећи „Матица“ уз своје остале поглавите дужности према својим средствима и према установи правила (§ 1 сл. ц.) унаприједити и нашу гласбену умјетност, добро јој је дошао ове године предлог њенога књижевног радника проф. Вјекосл. Клаића, који је одбору „Матице“ овако писао: „У доба народњега препорода хрватскога није само књига и сбор, него и пјевана попијевка силно подизала народну свијест. Тако су у оно красно вријеме дневице пицале даворије, химне, љубавне попијевке, поскочнице и здравице, што су их стварали хрватски Тиртеји: Русан, Вернак, Ливадић, Падовец, Лисински и други. Дивне те попијевке данас се више не пјевају. А зашто? Од многих разлога најглавнији је тај, што млађи нараштаји тих пјесама не познају, па их тако ни пјевати не могу. Колико имаде људи у хрватским земљама — довршује проф. Клаић — који знаду мелодију попијевке: „Долетише птице кукавице!“ или оне: „Брод нек ћути ударца“ или дивне буднице; „Бубањ силно буди?“.... Одкако је преотело мах четверогласно пјевање, све су се више однемаривале старе и крепке мелодије, које су у доба народнога буђења никле и кроз деценије одушевљавале младо и старо“. Ови су разлози склонули проф. Клаића, који је и као гласбеник свим нам добро познат, да састави: „Хрватску пјесмарицу“, у којој је од стотине и више најљепших и најзгоднијих хрватских попијевака, старијих и новијих, не само умјетних него и народних — почев од год. 1833 — убиљежена уз ваљан текст и мелодија за једно (средње) грло, што је све удешено тако, да ће ове пјесме моћи пјевати и појединац и читав збор у један глас код сваке пригоде. Пјесме ове све су тако једноставно удешене, да ће их свако лако запамтити, ако му их моле када вјешт човјек ма само један пут одпјева. И овакву: „Хрватску пјесмарицу“ попраћену уводом, гдје је уједно забиљежено све, што се о постанку разних пјесама знаде, понудио је проф. Клаић „Матици“ да ју изда у својој наклади, не двојећ, да ће „Матица“ знати и умјети издати ову књижицу и што љепше и укусније, и да ће јој такву цијену ударити, да ће ју свако, свака дјевојка и младић, којим је напосе намијењена, моћи набавити. И одбор „Матице“ ову је понуду проф. Клаића веома радо прихватио, и буде ли икако могуће, то ће „Матица“ још течајем ове године издати у својој наклади Клаићеву: „Хрватску пјесмарицу“ којом књижицом жели, да се хрватска свијест и поносе по свој земљи шири и јача!

„Чланови „Матице“ разабрати ће из ових кратких навода о књижевном настојању „Матице“ у прошлом полугодишту, да је одбор „Матице“ и прошле године по могућности настојао, да прибере и што више и што ваљанијег градива за издања „Матице“. Одбор „Матице“ прикупља сваке године што боље књижевне радове, ал да буду сваке године једнако добри и бирани,.... то му је немогуће извести. Имаде и данас, а биће још и дуго времена много жеља у погледу „Матичиногa“ књижевног рада, и одбор „Матице“ би био најсретнији, кад би се све те жеље дале што прије испунити, али за сада мора многа наша жеља да остане рад поманьања и књижевних радника и средстава до бољих времена неиспуњена! Одбор „Матице“ сјетио се је у својим књижевним састанцима од прошле године, да године 1892 навршује наша „Матица“ педесетогодишњицу свога рада и настојања на књижевном пољу, — пак да је вриједно, да се тога и „Матица“ у свом књижевном раду сјети. Зато „Матица“ ће настојати, да се по могућности на ово знаменито раздобље свога живота достојно сјети и своје чланове њеком успоменом надари, а имаде сталне наде, да ће год. 1892 „Матици“ бити могуће, да подаде управо овом згодом народу у руке и већ тако жељно очекивани: „Сборник хрватских народних пјесама“, — пошто је уредник овога „Сборника“ проф. др. Ив. Броз са предрадњама за ово издање прилично већ одмакао. Сам одбор „Матице“ не ће ни у овом послу ни труда ни трошка штедјети, да се оправданој народној жељи задовољи.“

(**Нов лист.**) У Сарајеву почеће излазити јула мјесеца „Bošnjak“, гласило Бошњака мухамедоваца, а излазиће један пут на недјељу. Уредништво је „изабрало латиницу с тога што већина Мухамедоваца чита и пише **сада** латиницом“; — а писаће „народнијем језиком, како ће га сваки наш земљак разумјети“. У осталом примаће „дописе писане турски, ћирилицом, латиницом и нашом старом босанчицом“. Листу је цијена за цијелу годину за Босну, Херцеговину и Аустро-Угарску монархију 5 фиорина, за иноземство 6. фиорина; на по године фор. 3. и 50 новч. Уредник је Хилми Мухабић, а власник листа познати књижевник Мехмед бег Капетановић.

ДОМАЋЕ ВИЈЕСТИ.

Цетиње, 21 јуна.

(**С Двора.**) Њезино Височанство Књагиња оставила је Париз и настанила се неко вријеме по савјету љекарском у Хајделберг. С Њ. Височанством су Њ. Њ. Ц. Ц. В. В. Велики Књаз Петар Николајевић и Велика Књагиња Милица Николајевна. Здравље Њ. Височанства постојано се поправља.

(**Рођендан**) Његове Свјетлости Књаза Наслједника Данила, срећни 17 јуна, Цетиње све радосније слави. У очи радоснога дана варош се зарана искитила заставама а у ј рвоме мраку пливала је у свјетлости. Грађани су се уз то окупљали на заједничку вечеру у Зетскоме Дому, пред којим је свирала војничка музика. На вечери је г. Војвода Пламенац отпочео здравице Високом Слављенику, које су у још више одушевљење доводиле присутне. Игрању ора и кола у Зетском Дому и пред њим и пјевању није било краја.

Сјутри дан је у катедралној цркви била архијерејска служба са благодарењем у присуству Његова Височанства Књаза Николе, Њиховијех Свјетлости Књагињица Јелене и Ане, дипломатског тијела, министара и великодостојника државнијех у свој гали, и мноштво народа.

Послије Богослужења пуцали су са табје топови а пред Височанственијем Двором свирала је војничка музика, дочим су Његово Височанство и Његова Свјетлост Књаз Данило у великом салону примали честитања.

У вече су дипломатско тијело и државни великодостојници били позвани на чај у дворској башти, гдје је свирала војничка музика.

(**Њ. Свјет. Књаз Петар Карађорђевић**) крепуо је у сриједу преко Котора пут Беча.

(**Аудиенције.**) У уторак су примили овдје конте Мазарино-Ланца и конте Гравина са госпођама из Палерма који путују на своме јахту нашим приморјем. Његово В. Књаз примио их је на приватној аудиенцији. У вечер су били позвани у височанствени Двор на чај.

— У четвртак стигли су овдје конте Херве Д'Хонолстаји и Ж. Декре, први и други војнички аташе француског посланства у Бечу, и исти дан их је преставио Њ. Височанству Књазу гроф Амелот од Шају, француски министар-резидент при Књажевском Двору.

(**Тефик-бег**), изванредни посланик и опуномоћени министар Њ. Величанства Султана при нашем књажевском Двору јучер је отпутовао с Цетиња ушљед поремећеног здравља и већ је наименован његов замјеник. На опроштајној аудијенцији Њ. Височанство Књаз изволио је одликовати г. мин. Тефик-бега првијем степеном Данилова реда. Тефик-бег оставља на Цетињу лијепијех симпатија.

(**Произведеље.**) На рођендан Њ. Свјет. Књаза Наслједника Њ. Високопр. г. Митрополит Митрофан произвео је преко литургије госп. Прота Милутина Церовића, дворског Свештеника, који је још пред Ускрсење примио чин калуђерски под именом О. Михајила, на достојанство цетињског Архимандрита.

(**Отпутовали су**) на ферије прошле седмице Г. Пуковник Овсјанов, наставник Њ. Свјет. Књаза Наслједника; а јучер гђица Софија Петровна Мертваго, начелница овдашњег женског института Царице Марије.

(**Два млада умјетника**) стигли су у четвртак пјешке из Котора у само подне: на поштo су обједовали вратили су се истијем путем натраг исто пјешке. Један је из Прага сликар Ј. Томец а други из Беча такођер сликар Емил Гносиф. И овај су пут учинили по разапеку, који ове седмице влада. Али што се хоће то се и може! Права умјетничка воља!

(**Испити.**) Као што смо у прошлом бр. „Гл. Црногорца“ јавили, отпочели су се годишњи испити на овдашњем Дјевојачком Институту у сриједу, 11 јуна. Свега се пријавило на испиту 33 ученице и то: у припрaвном разреду 4., у првом редовном разреду 21., у другом, разреду 4. и у трећем 4. Испити у првом разреду свршени су у сриједу, другом разреду и припрaвном у четвртак, а у трећем у петак. Припрaвни разред испитивале су ученице III разреда, које су се и преко године с њима занимале ради практичног вјежбања у методици. У суботу био је испит музике и пјевања свијема разредима заједно. — Свијема испитима предсједавала је Њ. Св. Књагињица Јелена уз присуство Њ. Св. Књагињице Ане. Осим тога изволили су више пута посјетити испите Њ. Њ. Св. Св. Књаз Мирко и Књагињица Ксенија. Испитима присутно је било и много других отмјених лица како из мјеста тако и са стране. Успјех је по свим предметима без разлике био такав, да је на све присутне учинио најдивнији утисак и заслужио у пуној мјери ону високу похвалу и задовољство, које је Њ. Св. Књагињица Јелена исказала г-ци Мертваго Начелници института. Заиста г-ца Мертваго сваке године доказује нам све више и више, што су кадра наша ђеца да постигну, кад се правилно и ваљано руководе: жељети је само да и у будуће тако буде. У недјељу, 16 јуна, у један сат послѣ подне било је у институтској капели благодарење, а послѣ благодарења сви присутни гости сабрали су се у велику салу, те су прегледали ручне радове дјечије, који су ту изложени били. Послѣ овога је проф. Ж. Драговић прочитао оцјене ученица за ову школску годину, уз које су поименоване и награде одличнијих ученица, које су им за ову годину досуђене. За овим је иследовао чај и закуска код Начелнице, у ком су примили учашће како сви присутни гости, тако и ученице. Исти дан пред вече ученице су биле слободне и почеле су се разилазити својим кућама и с тим се закључила школска 1890-91 година.

Свечаност читања оцјена започета је народном химном, коју су ученице испјевале уз пратњу гласовира под управом г. проф. Толингера, а завршена је руском химном, иза које су ученице испјевале још двије три пјесме на опће задовољство. И овдје се лијепи успјех прве године труда проф. Толингера опет могао опажати, по што је на испиту већ управо изненадно.

(**Редовна пловидба**) парброда „Данице“ по скадарском језеру опет је отпочела. Према угодности, што путници уживају на „Даници“ у првој класи, и према брзини, којом лови, цијене су доста умјерене. У трећој класи пак цијене су саовијем испатне — с Ријеке у Скадар само ф. 1 и 80 новчића. При изради реда пловидбе имао се је у обзир долазак и одлазак лојдовијех парброда у Котор и Бар и из Котора и Бара, ради бржег опћења између Скадра, Бара и Котора.

(**Опет киша.**) У недјељу послије подне опет смо имали лијепу кишу, која нам је добро дошла послије оне велике Тројичинске кише: али ове седмице почела је и прилична већ несносна.

Промет домаћих производа у Црној Гори.

Никшић, 12 јуна.

На данашњем пазару биле су разној трговини пијене ове:

Волови сума 150 кила 50 до 55 фор. — — Брави овчи по 6 ф. — Брави козји по 4 ф. и 76 новч. — Јагњад по 1 ф. и 70 н. — Јарад по 1 ф. и 02 новч. — Дограм по 1 ф. и 50 новч. — Дуван у листу по 1 ф. и 20 новч. — Коже јагњеће по 75 новч. — Коже јареће по 95 новч. — Сир добри 1 и по кило 40 н. Скоруп 1 и по кило 60. новч. — Руметин 1 и по кило 16 новчића. — Брашно 1 и по кило 17 новч. — Пшеница 1 и по кило 15. нов. — Раж 1 и по кило 14 новч. — Јечам 1 и по кило 13. нов. — Кртола 1 и по кило $3^1/_2$ новч.

РАЗЛИЧИТО.

(**Жељезница Винковци-Суња Брчка.**) „П. Л.“ јављају, да је закључено за кратко вријеме продуљити жељезничку пругу Винковци Суња до Саве те саградити жељезнички мост у босански трговачки градић Брчку. Трошкове ове градње носити ће угарска влада, босанска влада и заједничко ратно министарство. По том се већ може просудити вриједност ове свезе. Код Брчке мањка свеза обих савских обала, који су до сада подржавале лађе и барке. Прије свега има изградња ове пруге велику стратегичку вриједност. Највећу пак корист донијети ће жељезнички мост трговини Угарске и Босне, те ће се моћи роба и природнине једне и друге земље јефтиније уважати и изважати. Особито ће град Брчка, који је главно стоваришне источне Босне, овом новом свезом процвасти, а промет ће се још више подигнути, кад буде једном и Тузла с Брчком свезана. (Н. И.)

ТЕЛЕГРАМИ „ГЛ. ЦРНОГОРЦА“.

ЦАРИГРАД, 16 јуна. — Цар њемачки писао је Султану захваљујући му топло на брзом ослобођењу заробљеника у Черкескјоју. Тако је исто захвалио Високој Порти, великом везиру и министру иностранијех дјела.

СПЉЕТ, 16 јуна. — Аустријски Цар приспио је, дочекан одушевљено. Примио је депутације из Босне и Херцеговине мухамеданаца, православнијех и римокатолика. Приспјела је ескадра инглешка.

БУДАПЕШТ, 16 јуна. — Краљица Наталија чека се овдје $10/_7$ на купање.

РИМ, 17 јуна. — У камари је Рудини изјавио, да ће Италија слиједити политику мира и уздржати савез са царевинама централнијем. Мир ће бити за дуго уздржан. Ова изјава учинила је велики утисак у политичкијем круговима, јер значи да је обновљење тројног савеза свршена ствар.

БИОГРАД, 17 јуна. — Краљ Александар у по јула путује у Петроград. Пратиће га Ристић и Пашић.

ЦАРИГРАД, 18 јуна. — У Кили близу Алепа појавила се колера. Двојица су умрла а четиња обољела.

ХАМБУРГ, 18 јуна. — Цар укрцавајући се на брод казао је да је тројни савез продужен на шест година. У вечер је цар приспио у Хелголанд.

РИМ, 18 јуна. — Рудини је у сенату изјавио, да ће чувати постојаношћу равновјесије status-quo-а у Јевропи нарочито у средиземном мору. Италија и Инглешка да ће радити да уздрже мир. Пријатељство Италије са Аустро-Угарском и Њемачком да је врло искрено. Обновљење савеза је осигурано.

ВИЛХЕЛМСХАВЕН, 19 јуна. — Царски пар крепуо је пут Холанде.

ПЕТРОГРАД, 19 јуна. — Владин Вјесник јавља установу велоципедиста у пјешадији да се уведе брже обавјешћивање. Вели се да ће Цар с породицом остати овдје до прославе сребрнога пира.

ЊУЈОРК, 20 јуна. — Приспио је Књаз Грчки Ђорђе.

АМСТЕРДАМ 20 јуна. — Приспјели су Цар и Царица њемачка, топло дочекани.

Уредник **Др. Л. ТОМАНОВИЋ.** Издавалац: **ДРЖ. ШТАМПАРИЈА.** У књ. прног. државној штампарији.